

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 11 0 U 019076 17 Uvp
Banja Luka, 05.10.2017. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sudija Smiljane Mrše predsjednika vijeća, Edine Čupeljić i Strahinje Ćurkovića članova vijeća, uz učešće Sanje Oraščanin zapisničara, u upravnom sporu po tužbi D.D. iz B.L., koju zastupa punomoćnik N.M., advokat iz B.L., Ulica ... (u daljem tekstu: tužiteljica), protiv rješenja tuženog Ministarstva ... RS, broj 11/05-544-459-1/15 od 25.05.2016. godine u predmetu nadzora nad vršenjem roditeljskog prava, odlučujući o zahtjevu tužiteljice za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 019076 16 U od 06.03.2017. godine, na sjednici vijeća održanoj 05.10.2017. godine, donio je

PRESUDU

Zahtjev se odbija.

Zahtjev tužiteljice za naknadu troškova postupka se odbija.

Obrazloženje

Pobijanom presudom odbijena je tužba protiv osporenog akta tuženog, bliže označenog u uvodu ove presude, kojim je odbijena žalba tužiteljice, izjavljena na rješenje JU C. za ... broj 01-UP/I-60266-12/15 JŠ od 08.02.2016. godine. Tim prvostepenim rješenjem u stavu 1. dispozitiva je usvojen zahtjev N.D. (zainteresovano lice) i određena mjera pojačanog nadzora nad vršenjem roditeljskog prava i dužnosti tužiteljici, majci mldb. V.D., rođ. ... godine i mldb. K.D., rođ. ... godine; u stavu 2. toga dispozitiva mjera pojačanog nadzora nad vršenjem roditeljskog prava i dužnosti određuje se od strane organa starateljstva i N.D. iz B., Ulica ...), ocu mldb. V.D., rođ. ... godine i mldb. K.D., rođ. ... godine; u stavu 3. toga dispozitiva određen je stručni tim C. koji će vršiti nadzor, a mjere pojačanog nadzora i njihov sadržaj određen je u stavu 4. dispozitiva toga rješenja.

Odbijanje tužbe obrazloženo je stavom nižestepenog suda da su se ispunili uslovi za određivanje mjere pojačanog nadzora nad vršenjem roditeljskog prava i za majku i za oca mldb. V. i K.D., jer da iz mnogobrojnih dokaza u spisu proizlazi nužnost pružanja pomoći od strane stručnih lica, s obzirom da se dugotrajni konflikt bivših supružnika prenio i na vršenje njihovih roditeljskih prava prema svojim mldb. sinovima, pa roditelji, iako usključeni u proces poboljšanja odnosa, što zbog nepovjerenja prema mogućnostima da se uz pomoć stručnih lica povećaju roditeljski potencijali, što zbog otpora i ravnodušnosti majke prema kontaktu djece sa ocem koji se manifestovao na različite načine, ne doprinose poboljšanju odnosa ni povećanju roditeljskih potencijala, što da je u toku postupka od strane stručnog tima C. potvrđeno i potkrepljeno mnogobrojnim dokazima, zbog čega se ne može prihvatiti prigovor tužiteljice da je u postupku vršena selekcija dokaza jer se radi o procjeni stručnih lica i stručnog tima koji je formiran u cilju pružanja pomoći partnerima koji nisu u stanju da samostalno uredi međusobne odnose. Tužiteljica nije dovela u pitanje navodima tužbe

činjenice koje govore u prilog njenog ponašanja (ne dovođenje djece na zakazane kontakte, manipulisanje potrebama djece, isključivanje i minimiziranje uloge drugog roditelja i zloupotreba lojalnosti djece prema majci), a kod nesporne činjenice da djeca nisu ostvarila kontakt sa ocem od kada je prestala zajednica života niti prema zaključenom roditeljskom sporazumu, a ni kasnije, pa kod činjenice da su oba roditelja ravnopravna u vršenju roditeljskog prava, to se pokazalo štetnim za mlđb. djecu, a posebno se odrazilo štetno na psihičko zdravlje mlđb. V., pa se sve to ne može prihvatiti kao ponašanje majke u najboljem interesu djece. Zbog navedenog sud je prihvatio kao valjanim nalaz C. po kojem je bilo nužno izreći mjeru nadzora nad vršenjem roditeljskog prava tužiteljici kao majci u cilju korekcije njenih stavova i pružanja podrške djeci u cilju uspostavljanja funkcionalnih odnosa u porodici. Takođe je shodno provedenim dokazima bilo potrebno utvrditi nadzor nad vršenjem roditeljskog prava i N.D. ocu mlđb. djece, jer dobra saradnja roditelja sa stručnim timom C. može dovesti do poboljšanja odnosa u porodici i prestanka konfliktnih situacija, što je i cilj donošenja ovih mjera. Shodno navedenom da su nevažni i neutemeljeni prigovori tužiteljice da mjera nije izrečena u kontekstu dužnosti organa starateljstva propisanih zakonom, već na zahtjev oca, što nije tačno i manje važno od činjenice da se roditeljsko pravo ne vrši na način koji je u najboljem interesu djece. Sve navedeno ukazuje da su ispunjeni uslovi iz odredbe člana 98. i 99. stav 1. i 2. Porodičnog zakona („Službeni glasnik RS“ broj 54/02-63/14, u daljem tekstu. PZ)) da se tužiteljici i zainteresovanom licu kao roditeljima mld. djece odrede mjere pojačanog nadzora nad vršenjem roditeljske dužnosti.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje tužiteljica osporava zakonitost pobijane presude zbog povrede postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Navodi da je presuda donesena na osnovu proizvoljno utvrđenog činjeničnog stanja koja za posljedicu ima pogrešnu primjenu materijalnog prava, kao i da je u toku upravnog postupka došlo do povrede odredaba Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 13/02-50/10, u daljem tekstu: ZOUP) koje se odnose na način pokretanja postupka, jer je zainteresovano lice podnijelo zahtjev za izricanje mjere pojačanog nadzora u odnosu na tužiteljicu, a prvostepeni organ je donio rješenje koji je mjeru pojačanog nadzora izrekao prema oba roditelja. Nižestepeni sud se u obrazloženju pobijane presude ne bavi navodima tužbe u odnosu na pomenute prigovore, a u obrazloženju osporenog akta navodi se da se ovaj postupak može pokrenuti po službenoj dužnosti, ali da o tome nema dokaza u spisu predmeta jer organ nije donio o tome poseban zaključak, niti naznačio ko su stranke u postupku i u kom će se pravcu voditi postupak. Ovo s obzirom da je upravni postupak formalni postupak i poštivanje pravila postupka je bitno za ocjenu njegove zakonitosti, pa bez donošenja posebnog zaključka o pokretanju postupka po službenoj dužnosti ili eventualno zaključka da se postupak proširuje i protiv podnosioca zahtjeva, tj. zainteresovanog lica se ne može smatrati da je postupak zakonito proveden. Nižestepeni sud na te prigovore navodi da je „mjera nadzora bila u pripremi“, ali da ostaje nejasno koje su to radnje i po kojem zakonu i postupku provedene u pripremi tog postupka. U obrazloženju pobijane presude nižestepeni sud takođe konstatuje da „uloga C. nije mogla biti svedena na ulogu koju mu daje PZ, zato što je uloga organa neophodna jer se radi o interesima mlđb. djece, ali samo kao kontrolna i preventivna uloga, jer tako propisuju procesni zakoni koji podupiru PZ“, a koje navode i pored najbolje namjere punomoćnik tužiteljice ne može da razumije, ali su u prilog zaključku da je C. postupao mimo ovlaštenja koje daje PZ, odnosno mimo ovlaštenja iz člana 94. i člana 99. stav 1. PZ. Čak i da su bili ispunjeni uslovi organ je eventualno trebao da utvrdi postojanje činjenica iz člana 97. stav 1. PZ, a koji očigledno nisu ispunjeni kada je u pitanju tužiteljica kao majka pomenute mlđb. djece. Osporava navode obrazloženja da tužiteljica nije dovela u pitanje činjenice ne dovođenja djece na kontakte, manipulisanje potrebama djece, isključivanjem i minimiziranjem uloge drugog roditelja, zloupotrebu lojalnosti djece prema

majci, s obzirom da su ove konstatacije suda prepisane fraze iz mišljenja prvostepenog organa koje je poslužilo kao jedinstven dokaz za donošenje prvostepenog, a i drugostepenog rješenja, kao i pobijane presude. Odredba člana 103. stav 1. PZ propisuje okolnosti koji organ starateljstva mora uzeti u obzir kada izriče mjeru pojačanog nadzora, a tom odredbom se i njenim razlozima ne bavi ni nižestepeni sud, a ni tuženi organ. Naime, tuženi se u obrazloženju osporenog akta bavi klasičnom inverzijom koja nije u skladu sa principom zakonitosti koji predviđa ZOUP, jer da bi rješenje bilo doneseno prema slobodnoj ocjeni organa, organ mora biti ovlašten izričitim propisom da postupa po slobodnoj ocjeni, ali u granicama svojih ovlaštenja, što sve ovdje nije ispoštovano. S obzirom na sve naprijed navedeno smatra da je postupanjem tužene i nižestepenog suda na štetu tužiteljice došlo do povrede prava na porodični život iz člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljem tekstu: Konvencija), odnosno da se javna vlast umiješala na pravo tužiteljice na porodični život mimo uslova iz člana 8. stav 2. Konvencije, odnosno mimo uslova propisanih PZ. Tužena, a i nižestepeni sud u postupcima potpuno zanemaruju stavove mlđb. djece vezano za njihovu volju sa kojim roditeljem žele da žive i da li uopšte žele i u kom obimu imaju kontakt sa drugim roditeljem. Ukazuje na presudu Evropskog suda u Strazburu od 08.06.1978. godine A-21 u kojoj se navodi da se prilikom odluka o djeci moraju uključiti gledišta i interesi roditelja, a prilikom odluke se mora uzeti u obzir i stavovi djece. Očigledno je da se u konkretnom slučaju uzimao interes oca, a da je potpuno zanemaren interes majke i stavovi mlđb. djece koje niko ništa nije pitao u smislu da li uopšte žele odnos s ocem ili ne. Zbog navedenog, predlaže da se zahtjev uvaži, pobijana presuda ukine i da se tuženi obaveže da tužiteljici nadoknadi troškove postupka prema priloženom troškovniku u ukupnom iznosu od 1.316,25 KM.

Tuženi u odgovoru na zahtjev predlaže da se isti odbije kao neosnovan iz razloga datih u obrazloženju osporenog akta.

N.D., zainteresovano lice u ovom upravnom sporu nije dostavio odgovor na zahtjev.

Razmotrivši zahtjev, odgovor na zahtjev i pobijanu presudu po odredbama člana 39. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik RS“ broj 109/05 i 63/11, u daljem tekstu: ZUS), kao i cjelokupne spise ovog upravnog spora i predmetne upravne stvari, ovaj sud je odlučio kao u izreci presude iz sljedećih razloga:

Iz podataka spisa proizlazi da je predmetni postupak pokrenut po zahtjevu zainteresovanog lica za donošenje mjere pojačanog nadzora nad vršenjem roditeljskog prava i dužnosti tužiteljici, majci njihove zajedničke mlđb. djece V. i K.D.. Po zahtjevu je proveden upravni postupak, formiran stručni tim za vršenje nadzora i utvrđivanja činjenica u cilju odlučivanja o osnovanosti zahtjeva, pribavljeno je mišljenje psihologa, socijalnog radnika, stručnog tima C., saslušane su stranke i mlđb. djeca V. i K., a i punoljetni sin S., koji studira u inostranstvu, te predmetnim prvostepenim rješenjem od 08.02.2016. godine, usvojen zahtjev zainteresovanog lica i određene mjere pojačanog nadzora nad vršenjem roditeljskog prava i dužnosti tužiteljici, majci mlđb. V. i K.D.. Istim rješenjem (stav 2. dispozitiva) takođe su određene i mjere pojačanog nadzora i drugom roditelju, zainteresovanom licu, ocu mlđb. djece. Trajanje pojačanog nadzora određeno je na period dok se ne postigne vršenje roditeljskog prava i dužnosti u najboljem interesu mlđb. djece, a mjere pojačanog nadzora, sastoje se u nalogima po pitanju ličnog odazivanja jednom u sedmici u porodično savjetovalište C. radi uspostavljanja roditeljskog odnosa i poboljšanja roditeljske komunikacije; u nalogu majci, sa kojom djeca žive, da se odaziva na sve pozive stručnih lica C. i omogućujući razgovor stručnih lica sa djecom, podstičući povjerenje i naglašavajući dobre

namjere organa starateljstva; u nalogu tužiteljici da omogući kućnu posjetu stručnim licima C. kada oni procjene da je to neophodno; u nalogu tužiteljici da adekvatno pripremi djecu za kontakt sa ocem, shodno rješenju tuženog, broj 11/05-544-533/15 od 05.01.2016. godine; nalog tužiteljici da o svim bitnim promjenama u zdravstvenom stanju i odlukama bitnim za razvoj i vaspitanje djece obavezno informiše oca i na taj način mu omogući vršenje roditeljskog prava i dužnosti kod činjenice da nije donesena sudska odluka kojom je riješeno povjeravanje i zaštita djece; u zabrani tužiteljici i ocu djece da u prisustvu djece pričaju negativno jedno o drugom (poruke osuđivanja, omalovažavanja i slično), jer će se u suprotnom smatrati da vrše nasilje nad djecom; u zabrani roditeljima i to kako tužiteljici tako i zainteresovanom licu bilo koji vid nasilničkog ponašanja, verbalnog ili fizičkog prema djeci kao i u njihovoj međusobnoj i zajedničkoj komunikaciji pred djecom, te u nalogu ocu da redovno doprinosi izdržavanju djece do konačne odluke suda.

Prema navedenom nije sporno da je predmetni postupak pokrenut po zahtjevu zainteresovanog lica za određivanje mjera pojačanog nadzora nad vršenjem roditeljskog prava tužiteljici, majci njihove zajedničke mlđb. djece V. i K.D., ali je u toku postupka utvrđeno da je te mjere neophodno odrediti i zainteresovanom licu, ocu te djece, što je i učinjeno. Imenovani nije osporio takav postupak, a u odnosu na njega, to pravo ne pripada tužiteljici, pa su njeni prigovori o povredi pravila postupka bez uticaja na odluku. Čak i kada bi postojala povreda postupka na koju tužiteljica ukazuje ista nije takve prirode da je od uticaja na zakonitost osporenog akta.

U ovom postupku, kao što je naprijed i navedeno, formiran je stručni tim za vršenje nadzora i utvrđivanja činjenica u cilju odlučivanja o osnovanosti zahtjeva, pribavljeno je mišljenje psihologa, socijalnog radnika, stručnog tima C., u više navrata saslušane su stranke i mlđb. djeca V. i K., a i punoljetni sin S., izvršen je uvid u dokaze pribavljene u toku postupka i detaljno navedene u obrazloženju prvostepenog rješenja (nalaz i mišljenje psihologa za tužiteljicu, za zainteresovano lice, službene zabilješke interventnog tima sačinjenog u više navrata prilikom kontrole i pokušaja uspostavljanja kontakta između tužiteljice i zainteresovanog lica, nalaz i mišljenje Klinike za psihijatriju za mlđb. djecu, izvještaji škola koju djeca pohađaju i dr.) i na osnovu tih svih provedenih dokaza zaključeno da je neophodno određivanje mjera pojačanog nadzora nad oba roditelja. Stručni tim je svoje mišljenje o potrebi određivanja mjera pojačanog nadzora detaljno obrazložio, što je učinio i prvostepeni organ, koji je cijenio sve provedene dokaze pojedinačno i u njihovoj uzajamnosti i zaključio da svi provedeni dokazi upućuju na zaključak o potrebi određivanja mjera pojačanog nadzora, nad oba roditelja. Nižestepeni sud nije utvrđivao činjenično stanje, već je u smislu odredbe člana 29. stav 1. ZUS, spor riješio na podlozi činjenica utvrđenih u upravnom postupku, a pri tome je po ocjeni ovog suda pravilno postupio kada je prihvatio kao valjano činjenično utvrđenje i zaključak upravnih organa o potrebi određivanja mjera pojačanog nadzora nad oba roditelja i o tome dao potpune i jasne razloge. Zbog navedenog ne stoji prigovor tužiteljice da je pobijanom presudom činjenično stanje proizvoljno utvrđeno te da to za posljedicu ima pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Kada su u pitanju mjere pojačanog nadzora koje su određene tužiteljici, po ocjeni ovog suda prilikom njihovog izricanja C. je imao u vidu uzrast djece, njihovu psihofizičku razvijenost, navike i druge okolnosti iz odredbe člana 103. stav 1. PZ, a to proizlazi i iz naprijed navedenih dokaza privedenih u ovom postupku. Mjere koje su određene su one mjere koje bi i mogle uticati na uspostavljanje roditeljske komunikacije koja je prije svega bitna za njihov dalji odnos i kontakt sa djecom i od strane tužiteljice, a i od zainteresovanog lica, a prije svega jer je u postupku utvrđeno da njihov poremećeni odnos se reflektuje i na

njihovu mld. djecu. Takođe je pravilno odredio da se prvobitno ti kontakti obavljaju u porodičnom savjetovalištu C. u kom pravcu je i pravilno naloženo da postoji obaveza roditelja da se pozivima C. odazovu (što su i do sada naizmjenično izbjegavali). Što se tiče ostalih naloženih mjera iste su u pravcu saradnje majke sa djecom, sve u cilju potpunog vršenja roditeljske dužnosti, s obzirom da je imenovana tu dužnost vrši kako je pravilno zaključeno na način da djeca apsolutno nisu zanemarena kada je u pitanju ishrana, oblačenje, zdravlje, školske i vanškolske obaveze, ali da svojim ponašanjem ne doprinosi i ne pomaže djeci da razviju pozitivniju percepciju u odnosu na ličnost oca, a time i na eventualno budući odnos djece sa ocem koji u momentu donošenja mjere, a i vođenja postupka uopšte nije bilo moguće uspostaviti, a da li će se to desiti ubuduće zavisi svakako od ponašanja majke i oca i njihovog međusobnog odnosa, koje najblaže rečeno nije primjereno i na što i sama djeca u svojim izjavama ukazuju. S obzirom da žive sa majkom njena je dužnost da pokuša da utiče na djecu da sa ocem uspostave bar neki oblik komunikacije, što ona dosada nije učinila, a ni pokušala da učini, što je po ocjeni ovog suda (zbog ponašanja bivšeg supruga) i razumljivo, ali u tom pravcu C. i treba da u ovom postupku pokuša da izmjeni situaciju, jer je to u interesu djece.

Shodno navedenom neosnovan je i prigovor tužiteljice da su u konkretnom slučaju zanemareni interesi djece, vezano za njihovu volju sa kojim roditeljem žele da žive i da li uopšte žele i u kom obimu imaju kontakt sa drugim roditeljem. Djeca žele da žive sa majkom i to je i ostvareno, pa iako u sadašnjoj situaciji ne žele da imaju kontakt sa ocem, to ne znači da to ne treba pokušati i ostvariti (ovo je jedan od načina), ali pri tom svi učesnici ovog postupka, trebaju imati u vidu da se djeca ne mogu prisiljavati na kontakt, ukoliko ne žele da ga ostvaruju, a što će se u toku ovog i u postupku određivanja kontakta i utvrditi.

Kod takvog stanja stvari, a kako ni ostali prigovori nisu od uticaja na zakonitost pobijane presude, po ocjeni ovog suda u pobijanoj presudi nije ostvaren nijedan razlog njene nezakonitosti predviđen u odredbama člana 35. stav 2. ZUS pa se zahtjev tužiteljice odbija a na osnovu člana 40. stav 1. istog zakona.

Obzirom da je zahtjev za vanredno preispitivanje odbijen, tužiteljica nema pravo na naknadu troškova postupka, pa se zahtjev odbija kao neosnovan, na osnovu odredbe člana 49. i 49. a) ZUS, u vezi sa odredbom člana 397. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03-61/13), koji se u upravnom sporu primjenjuje na osnovu odredbe člana 48. ZUS.

Zapisničar
Sanja Oraščanin

Predsjednik vijeća
Smiljana Mrša

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić